

ΠΡΑΞΗ

IN-HERITAGE

Προσβάσιμη Φύση και Πολιτισμός-Αειφόρος Τουρισμός
 (MIS:5050132)

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Π5.3.2-1 Στοιχεία αυτοψιών σε Κρήτη και Κύπρο

Σύμβαση	Μεταξύ της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ) και της ένωσης εταιριών «EUROPRACTIS - INFALIA», με ημερομηνία υπογραφής 10.08.2022, για την Πράξη «Προσβάσιμη φύση και πολιτισμός-Αειφόρος Τουρισμός» με ακρωνύμιο «IN-HERITAGE», η οποία εντάσσεται στο Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Interreg Ελλάδα-Κύπρος 2014-2020 και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.) και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου
Υπηρεσία της Σύμβασης	3. Δημιουργία Καταλόγου - Οδηγού των εμβληματικών προσβάσιμων σημείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς Κύπρου και Κρήτης
Παραδοτέο της Πράξης	5.3.2: Κοινή Προώθηση
Ημερομηνία παράδοσης	28.08.2023

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.)
και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΑ ΑΡΧΗ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Κεντρικά Γραφεία: Ελ. Βενιζέλου 236, Τ.Κ. 163 41, Ηλιούπολη

Τηλ.: +30 210 99 49 837

Email: esaea@otenet.gr

Ιστοσελίδα: www.esaea.gr

ΑΝΑΔΟΧΟΣ

EUROPRACTIS μ.ΙΚΕ

Βέργας 4, Τ.Κ. 17673 Καλλιθέα, Αθήνα

Τηλ.: +30 210 82 10 895

Email: info@euro-praxis.com

Ιστοσελίδα: www.euro-praxis.com

INFALIA PC

ΒΕΠΕ Θεσσαλονίκης (κτίριο Γ2), Τ.Κ. 55535, Πυλαία
Θεσσαλονίκης

Τηλ.: +30 2310 365 180

Email: info@infalia.com

Ιστοσελίδα: www.infalia.com

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	4
Ένθεση Παραδοτέου	4
Σχετικά με τη ζητούμενη Υπηρεσία	4
Αντικείμενο και σκοπός του Παραδοτέου	5
1 Εισαγωγή	6
2 Συλλογή δεδομένων προσβασιμότητας	9

Εισαγωγή

Ένθεση Παραδοτέου

Η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, αποκαλούμενη στο εξής χάριν συντομίας «ΕΣΑμεΑ», σε συνέχεια Πρόσκλησης Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος για σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών (ΑΔΑΜ 22PROC010570773 2022-05-18, Αρ. Πρωτ. 739/18.05.2022), ανέθεσε στην Ένωση Εταιριών «EUROPRACTIS - INFALIA» την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών για την υλοποίηση δράσεων της Πράξης **«Προσβάσιμη φύση και πολιτισμός-Αειφόρος Τουρισμός»** με ακρωνύμιο **«IN-HERITAGE»**, η οποία εντάσσεται στο *Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Interreg Ελλάδα-Κύπρος 2014-2020* και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.) και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου.

Σε συνέχεια της υπογραφής της Σύμβασης του Έργου, στις 10.08.2022, και μετά την ολοκλήρωση των σχετικών παραδοτέων της Σύμβασης που εκ των πραγμάτων προηγούνται χρονικά (π.χ. βλ. Παραδοτέο 5.3.1-2 της Σύμβασης), η Ομάδα Έργου του Αναδόχου ξεκίνησε τις εργασίες της για την προετοιμασία του παρόντος Παραδοτέου.

Το παρόν Παραδοτέο εντάσσεται στην 3^η Υπηρεσία της Σύμβασης, με τίτλο *«Δημιουργία Καταλόγου - Οδηγού των εμβληματικών προσβάσιμων σημείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς Κύπρου και Κρήτης»*, η οποία εντάσσεται στο Παραδοτέο *«5.3.2 Κοινή Προώθηση»* της Πράξης IN-HERITAGE.

Το παρόν αποτελεί το πρώτο στη σειρά Παραδοτέο της εν λόγω Υπηρεσίας, η οποία συνολικά περιλαμβάνει δύο (2) παραδοτέα:

- Π5.3.2-1** Ευρήματα των αυτοψιών σε Κρήτη [το παρόν παραδοτέο]
- Π5.3.2-4** Κατάλογος-Οδηγός προσβάσιμων εμβληματικών σημείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς Κύπρου και Κρήτης

Σχετικά με τη ζητούμενη Υπηρεσία

Η 3^η Υπηρεσία της Σύμβασης αφορά στη δημιουργία Καταλόγου - Οδηγού των εμβληματικών προσβάσιμων σημείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου και Κρήτης, με στόχο την ολοκληρωμένη τουριστική εμπειρία των επισκεπτών με αναπηρία, τρίτης ηλικίας και, γενικά, με μειωμένη κινητικότητα των δήμων Αγίας Νάπας, Σωτήρα και Ρεθύμνου.

Η Υπηρεσία, συνοπτικά, περιλαμβάνει τις εξής ενέργειες:

1. Καταγραφή των εμβληματικών σημείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς (Λευκωσία, Πάφος, Λεμεσός, Λάρνακα, Λασιθί, Ηράκλειο,

Χανιά) μέσω δευτερογενούς έρευνας για τη συλλογή στοιχείων και πληροφοριών για τα εν λόγω σημεία, ώστε να προ-εκτιμηθεί η σημασία τους και ο πιθανός βαθμός φιλικότητάς τους προς τις ομάδες-στόχος του προσβάσιμου τουρισμού.

2. Σύνθεση καταλόγου σημείων επιλεγμένων προς έλεγχο με τη μέθοδο της αυτοψίας εντός των ορίων των παραπάνω δήμων (τουλάχιστον 100 σημεία, με σύντομες πληροφορίες σχετικά με την τουριστική σημασία κάθε σημείου).
3. Διεξαγωγή ελέγχων και αυτοψιών επί τόπου για την αξιολόγηση της προσβασιμότητας αυτών από εκπαιδευμένους αξιολογητές, βάσει του συστήματος της Υπηρεσίας #2.
4. Οργάνωση πληροφοριών, φωτογραφιών κ.λπ. για τα ελεγμένα σημεία που θα συμπεριληφθούν στον κατάλογο-οδηγό, αναγκαίων για την πληροφόρηση και προσέλκυση δυνητικών επισκεπτών με αναπηρία.
5. Σχεδιασμό και σύνταξη καταλόγου-οδηγού, μέγιστου αριθμού σελίδων 50, στην ελληνική και μετάφραση του καταλόγου-οδηγού στην αγγλική γλώσσα.
6. Μεταγραφή του νέου καταλόγου-οδηγού (ελληνικά και αγγλικά) σε πολλαπλές εναλλακτικές ψηφιακές προσβάσιμες μορφές και σε μορφή βίντεο με νοηματική γλώσσα και παράλληλο υποτιτλισμό.

Αντικείμενο και σκοπός του Παραδοτέου

Το παρόν τεύχος, σύμφωνα και με τα παραπάνω, αφορά στην πρώτη φάση της 3^{ης} Υπηρεσίας της Σύμβασης, δηλαδή τα στάδια (1) έως (3) και συγκεκριμένα την προετοιμασία και διεξαγωγή των αυτοψιών προσβασιμότητας σε εμβληματικά σημεία σε Κρήτη και Κύπρο, εκτός και εντός των ορίων των Δήμων Ρεθύμνης, Αγίας Νάπας και Σωτήρας. Το παρόν απευθύνεται αμιγώς στα στελέχη της Αναθέτουσας Αρχής ως αναφορά πεπραγμένων/αποδελτίωση.

Κυρίως, και αναπόσπαστο, μέρος του παρόντος συνιστούν οι παρακάτω **συνοδευτικοί ψηφιακοί φάκελοι:**

1. «Παράρτημα 1: Δεδομένα αυτοψιών στην Κρήτη»
2. «Παράρτημα 2: Δεδομένα αυτοψιών στην Κύπρο»

1 Εισαγωγή

Η προετοιμασία για μια επίσκεψη σε έναν χώρο, για παράδειγμα σε ένα μουσείο, μια πινακοθήκη, έναν αρχαιολογικό χώρο, ένα θέατρο, μια παραλία, κ.λπ., μπορεί να ακούγεται σε όλους απλή και ευχάριστη. Όμως, στην πραγματικότητα, για τα άτομα με αναπηρία, τα ηλικιωμένα άτομα, και εν γένει το σύνολο των «εμποδιζόμενων ατόμων», συχνά απαιτεί την αναζήτηση εξειδικευμένων πληροφοριών και αξιόπιστων στοιχείων, ώστε να διασφαλίσουν εκ το προτέρων, στο μέγιστο δυνατό, πως όταν φτάσουν στον χώρο της επιλογής τους θα είναι σε θέση να απολαύσουν την επίσκεψη τους με ασφάλεια, άνεση και χωρίς αδικαιολόγητα εμπόδια και φραγμούς. Και αυτό διότι γνωρίζουν από την εμπειρία τους πως ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος η επίσκεψή να εξελιχθεί σε μια μεγάλη πρόκληση, σωματική και ψυχολογική, και να καταλήξει σε μια ιδιαίτερα δυσάρεστη εμπειρία.

Τα «εμποδιζόμενα άτομα», έχοντας διάφορες ιδιαίτερες απαιτήσεις προσβασιμότητας και προτιμήσεις, αναγκάζονται να αναζητούν πληροφορίες εκ των προτέρων και να μελετούν και να σχεδιάζουν προσεκτικά την όποια επίσκεψή τους σε άγνωστους χώρους, ώστε να αποφύγουν τυχόν εμπλοκή τους σε άβολες ή ακόμα και επικίνδυνες για την ασφάλειά τους καταστάσεις. Ενδεικτικά, σύμφωνα με ευρωπαϊκές μελέτες, για το 71% περίπου των ατόμων με αναπηρία τη μεγαλύτερη σημασία στην τελική επιλογή ενός προορισμού, ακόμα και από τη φήμη και το πολιτιστικό ενδιαφέρον που παρουσιάζει ο εκάστοτε προορισμός, έχει η οργάνωση της επίσκεψης: προετοιμασία, πληροφόρηση, κράτηση.

Επομένως, γίνεται σαφές πως ένας προορισμός, ένας πολιτιστικός χώρος για παράδειγμα, ανεξάρτητα από το πόσο καλές είναι στην πραγματικότητα οι συνθήκες προσβασιμότητάς του, όσο δεν υποστηρίζεται από αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με την προσβασιμότητα και την ποιότητα των υποδομών και των υπηρεσιών του, πληροφορίες που να διατίθενται στους δυνητικούς επισκέπτες σε κατάλληλη μορφή, ειδικά πριν από την άφιξη και την επίσκεψη στον χώρο, δεν θα είναι ποτέ σε θέση να προσελκύσει σημαντικό αριθμό επισκεπτών με αναπηρία, ηλικιωμένων, κ.λπ. Με άλλα λόγια, ένα μουσείο, ένα θέατρο, ένα μνημείο, κ.λπ., ανεξάρτητα από το πόση προσπάθεια μπορεί να έχει προηγηθεί για να καταστεί προσβάσιμο, αν δεν επικοινωνεί αποτελεσματικά τα χαρακτηριστικά προσβασιμότητάς του, τότε καθίσταται μη ελκυστικό, μη επιλέξιμο και επί της ουσίας μη προσβάσιμο για τα εμποδιζόμενα άτομα.

Εντούτοις, ένας χώρος που υποστηρίζεται με καλές, ακριβείς πληροφορίες για όλους τους τύπους αναπηρίας και τους διάφορους τύπους «εμποδιζόμενων επισκεπτών», ακόμη και αν ο ίδιος ο χώρος δεν παρουσιάζει σε όλο του το εύρος

ιδανικές συνθήκες προσβασιμότητας, δηλαδή δεν είναι παντού και για όλους κατάλληλος, ενημερώνει κατάλληλα για τα τυχόν εμπόδια που υφίστανται για κάποιες κατηγορίες επισκεπτών και ενθαρρύνει τις υπόλοιπες κατηγορίες να εξετάσουν την ιδέα μιας επίσκεψης και να ξεκινήσουν τον προγραμματισμό της.

Τα βασικά προβλήματα και δυσκολίες που συναντούν τα άτομα με αναπηρίες και γενικότερα τα εμποδιζόμενα άτομα κατά την προσπάθειά τους να βρουν εξειδικευμένες πληροφορίες και αξιόπιστα στοιχεία για έναν χώρο πριν την επίσκεψή τους σε αυτόν κατατάσσονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

A. Στην έλλειψη προσβάσιμης πληροφόρησης. Σήμερα, οι πηγές με πληροφορίες και «τουριστικές περιγραφές» για τους πολιτιστικούς χώρους περιλαμβάνουν κυρίως διάφορους ιστότοπους και εφαρμογές για φορητές συσκευές, όπως επίσημους ιστότοπους/εφαρμογές κεντρικών φορέων (π.χ. του Υπουργείου Πολιτισμού, του Υπουργείου Τουρισμού, κ.λπ.), επίσημους ιστότοπους/εφαρμογές των φορέων διαχείρισης των χώρων (π.χ. μουσείων), ιστότοπους/εφαρμογές διεθνών και τοπικών τουριστικών οδηγών, κ.ά., καθώς διάφορα αντίστοιχα ενημερωτικά/πληροφοριακά έντυπα και πολυμέσα (π.χ. βίντεο). Για την εύρεση πληροφοριών (π.χ. το ιστορικό, περιγραφή, παρουσίαση του περιεχομένου, κ.λπ.) σχετικά με έναν χώρο για τον οποίο ενδιαφέρεται ένας δυνητικός επισκέπτης, συχνά απαιτεί την αναζήτηση σε διασκορπισμένες πηγές οι οποίες συνήθως χαρακτηρίζονται από ένα κοινό χαρακτηριστικό που εν τέλει εμποδίζει την αξιοποίησή τους από τα άτομα με αναπηρία και τα εμποδιζόμενα άτομα: την ελλιπή προσβασιμότητα του μέσου. Δηλαδή απαντώνται αποκλειστικά σε μη προσβάσιμες ιστοσελίδες/εφαρμογές (δηλ. ιστοσελίδες και εφαρμογές για φορητές συσκευές που δεν συμμορφώνονται με πρότυπα ηλεκτρονικής προσβασιμότητας και τις οδηγίες WCAG) ή/και σε συμβατικά έντυπα και μορφές που δεν προσφέρονται για αναγνώστες με περιορισμούς, δηλαδή για άτομα με αναπηρίες όρασης/ακοής, με νοητικές/αναπτυξιακές αναπηρίες, κ.λπ.

B. Στην έλλειψη οργανωμένης, αναλυτικής και αξιόπιστης πληροφόρησης για τις συνθήκες πρόσβασης. Επιπλέον, οι υφιστάμενες πηγές με πληροφορίες και «τουριστικές περιγραφές» για τους πολιτιστικούς χώρους στις οποίες μπορεί τελικά να φτάσει, με κόπο, ένας ενδιαφερόμενος, παρουσιάζουν ακόμα ένα κοινό χαρακτηριστικό που εν τέλει περιορίζει τα άτομα με αναπηρία και τα εμποδιζόμενα άτομα: την πλήρη απουσία ή την περιορισμένη παρουσίαση πληροφοριών σχετικά με τις συνθήκες πρόσβασης που συναντώνται στον εκάστοτε χώρο. Περιλαμβάνονται συνήθως πολύ σύντομες, γενικές, λειψές και αόριστες «δηλώσεις» για τα άτομα με αναπηρίες, και ενίοτε ανακριβείς και απαρχαιωμένες πληροφορίες (π.χ., που δεν ισχύουν την ημέρα, εποχή της επίσκεψης). Εν απουσία κατάλληλου και χρηστικού πληροφοριακού υλικού για τους ενδιαφερόμενους επισκέπτες με μειωμένη αυτονομία/κινητικότητα που να τους διευκολύνει, πριν (ή/και κατά) την επίσκεψή τους σε έναν χώρο, να

γνωρίσουν και να εκτιμήσουν τις επιλογές που τους προσφέρονται, καθώς και να ενεργήσουν/προετοιμαστούν αναλόγως, τα άτομα με αναπηρίες και γενικότερα τα εμποδιζόμενα άτομα να ανατρέχουν σε άλλες μη επίσημες πηγές, και κυρίως στα κοινωνικά δίκτυα ή/και σε ειδικά φόρουμ και σχόλια προηγούμενων επισκεπτών, με τις όποιες προεκτάσεις έχει το φαινόμενο αυτό.

Η πλειοψηφία των παρεμβάσεων σήμερα, στην Ελλάδα και την Κύπρο, αλλά και διεθνώς, που στοχεύουν στη βελτίωση της προσβασιμότητας, εστιάζουν κυρίως σε παρεμβάσεις για την αναβάθμιση των υποδομών και σε αυτό που αποκαλούμε «φυσική προσβασιμότητα» (προσβασιμότητα στον χώρο). Οι παρεμβάσεις αυτές, μολονότι είναι πολύ σημαντικές και ουσιαστικές, δυστυχώς, ειδικά στη χώρα μας, δεν είναι ποτέ ολοκληρωμένες και επαρκείς, και αυτό γιατί η υλοποίησή τους συνιστά μια εξαιρετικά δύσκολη και χρονοβόρα διαδικασία που απαιτεί τη διάθεση μεγάλων κονδυλίων αλλά και τη σύμπραξη διαφόρων φορέων της πολιτείας. Έτσι, τελικά, η απουσία προσβάσιμης πληροφόρησης (τεκμηρίωσης) για την προσβασιμότητα ανάγεται ως ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας που περιορίζει την ισότιμη απόλαυση των πολιτιστικών χώρων από τα «εμποδιζόμενα άτομα», και ίσως ως σημαντικότερος και από τη φυσική προσβασιμότητα καθ' αυτό.

2 Συλλογή δεδομένων προσβασιμότητας

Αναγνωρίζοντας τα παραπάνω και με βασικό στόχο την αντιμετώπιση των κυριότερων ζητημάτων που σχετίζονται με την εύρεση εξειδικευμένων πληροφοριών και αξιόπιστων στοιχείων για τις συνθήκες πρόσβασης σε χώρους φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας, στο πλαίσιο της Πράξης IN-HERITAGE, η ΕΣΑμεΑ ανέθεσε στην ένωση εταιριών «EUROPRACTIS-INFALIA» την ανάπτυξη ενός κοινού¹ **συστήματος αξιολόγησης** της φυσικής προσβασιμότητας χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς με δυνατότητα απόδοσης στους χώρους που υπόκεινται τον έλεγχο ενός ειδικού **σήματος πιστοποίησης** «Χώρος φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς προσβάσιμος για όλους». Το σύστημα αξιολόγησης και το νέο σήμα αφορά σε διάφορους χώρους φυσικής κληρονομιάς, όπως πάρκα, άλση, δάση, παραλίες, μονοπάτια στη φύση, κ.λπ. καθώς και διάφορους χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως μουσεία, πινακοθήκες, αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία.

Το σύστημα αξιολόγησης συνιστά σε μια ολοκληρωμένη μεθοδολογία για την επιτόπου επιθεώρηση του εκάστοτε χώρου, η διαδικασία της οποίας προσδιορίζεται μέσα από τη συστηματική χρήση ενός συνόλου από φόρμες και φύλλα ελέγχου διατίθενται προκειμένου κατά τη σχεδίαση και διεξαγωγή της κάθε επιθεώρησης να ακολουθούνται συγκεκριμένα βήματα και να πραγματοποιούνται προδιαγεγραμμένοι έλεγχοι χρησιμοποιώντας διάφορες προτεινόμενες τεχνικές και εργαλεία μετρήσεων.

Το εν λόγω σύστημα αξιολόγησης μπορεί να έχει *γενική χρήση*, για παράδειγμα να χρησιμοποιείται από στελέχη των φορέων διαχείρισης τέτοιου είδους χώρων πολιτιστικής ή φυσικής κληρονομιάς με σκοπό να εντοπίσουν κενά προσβασιμότητας για εμποδιζόμενους επισκέπτες και έτσι να είναι σε θέση να προγραμματίσουν παρεμβάσεις για την αντιμετώπισή τους και τη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης για όλους στους χώρους ευθύνης τους. Όμως, μπορεί να έχει και *ειδική χρήση*, δηλαδή να χρησιμοποιείται στο πλαίσιο της διοργάνωσης αυτοψιών για την καταγραφή, ανάδειξη και προβολή των συνθηκών προσβασιμότητας χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς (πάρκα, παραλίες, μουσεία, πινακοθήκες, θέατρα, αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, ιστορικά κτίρια, κ.λπ.), με στόχο να εξυπηρετούνται πιο ποιοτικά και αποτελεσματικά όλοι οι ενδιαφερόμενοι επισκέπτες, αλλά κυρίως τα άτομα με

¹ Δηλ. Το οποίο θα μπορεί να εφαρμοστεί από τους Δήμους Ρεθύμνης, Αγίας Νάπας και Σωτήρας, καθώς και από άλλους Δήμους της Διασυννοριακής Περιοχής του Προγράμματος.

αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις, τα ηλικιωμένα άτομα (65+), και γενικότερα, τα άτομα με μειωμένη αυτονομία/κινητικότητα («εμποδιζόμενα άτομα»).

Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι το εν λόγω σύστημα της Ε.Σ.Α.μεΑ., και κατ' επέκταση οι αυτοψίες/αξιολογήσεις που υλοποιήθηκαν, δεν αποσκοπεί στο να εξετάσει τη συμμόρφωση των υποδομών με την όποια κείμενη Ευρωπαϊκή ή εθνική νομοθεσία (άλλωστε αυτό εμπίπτει στην ευθύνη των φορέων υλοποίησης - διαχείρισης αυτών), αλλά στη λεπτομερή συλλογή πληροφοριών προσβασιμότητας για την αποτελεσματική πληροφόρηση και προσέλκυση νέων επισκεπτών/τουριστών (άτομα με αναπηρίες με τις οικογένειές τους, άτομα γ' ηλικίας, κ.λπ.).

Με την ολοκλήρωση του συστήματος αξιολόγησης του έργου IN-HERITAGE (βλ. Παραδοτέο Π5.3.1-2 της Σύμβασης), ο Ανάδοχος προχώρησε στις προετοιμασίες για την εκπόνηση ελέγχων με τη χρήση του εργαλείου επιθεώρησης και συγκεκριμένων εργαλείων μετρήσεων από ειδικά εκπαιδευμένους επιθεωρητές, σε σημαντικούς χώρους φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς στην Κύπρο και στην Κρήτη, διαφόρων τυπολογιών, που παρουσιάζουν χαρακτηριστικά φιλικά για επισκέπτες με μειωμένη αυτονομία/κινητικότητα.

Η διαδικασία ξεκίνησε με εκτενή έρευνα σε πηγές του Διαδικτύου για τη συλλογή δευτερογενών στοιχείων και τη σύνθεση ενός αρχικού καταλόγου εμβληματικών σημείων και διαδρομών φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς στην Κρήτη και την Κύπρο. Ως αποτέλεσμα αυτής της φάσης συλλέχθηκαν πληροφορίες για περίπου 200 σημεία ενδιαφέροντος (αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία-πινακοθήκες, μνημεία-αξιοθέατα, ιερούς ναούς-θρησκευτικούς χώρους, αθλητικές εγκαταστάσεις, υπηρεσίες υγείας και ευεξίας, σημεία και διαδρομές στη φύση, παραλίες και γενικότερα τοποθεσίες που αξίζει κανείς να δει/επισκεφθεί), καθώς και για τις βασικές ζώνες κίνησης πεζών στις γύρω περιοχές τους (δρόμοι με πεζοδρόμια, πεζόδρομοι, πλατείες, κ.λπ.). Στη συνέχεια, σε συνεργασία με τοπικούς ξεναγούς ολοκληρώθηκε μια «εμπειρική προ-αξιολόγηση» ώστε να αποδοθούν σε αυτά (α) βαρύτητες «τουριστικής τους σημασίας» και (β) προ-εκτίμηση της φιλικότητας και προσβασιμότητάς τους σε άτομα με αναπηρία και γ' ηλικίας. Επίσης, ως αποτέλεσμα της αρχικής έρευνας συλλέχθηκαν πληροφορίες και για (i) περιπατητικές διαδρομές με ειδικές θεματικές, όπως «φύση», «παράδοση» και «ξενάγηση στην πόλη», (ii) πληροφορίες για μεταφορές, (iii) πληροφορίες για σημεία πληροφόρησης και, τέλος (iv) λοιπές χρήσιμες πληροφορίες (φεστιβάλ, γιορτές, κ.λπ.). Για τη επόμενη φάση, η ομάδα έργου του αναδόχου ανέλυσε τα περαιτέρω όλες τις πληροφορίες και ξεκίνησε τον αναλυτικό σχεδιασμό για (α) τη σύνθεση και εκπαίδευση των ομάδων, (β) τον προγραμματισμό, (γ) τον συντονισμό, (δ) τη διεξαγωγή και (ε) την τεκμηρίωση/υποβολή δεδομένων των επιτόπιων αυτοψιών σε σημαντικά σημεία/διαδρομές της περιοχής.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, ο ανάδοχος της ΕΣΑμεΑ προχώρησε στη συγκρότηση των τοπικών ομάδων εργασίας, των οποίων η σύνθεση περιλάμβανε (α) φοιτητές/απόφοιτους σχετικών σχολών (αρχιτεκτονικής, πολιτικών μηχανικών, κ.λπ.), (β) άτομα με αναπηρία (κυρίως με κινητική αναπηρία/χρήστες αναπηρικού αμαξιδίου και αισθητηριακής αναπηρίας/χρήστες λευκού μπαστούνιού), και (γ) επαγγελματίες ξεναγούς. Οι επιλογές αυτές έγιναν έχοντας ως προτεραιότητες, αφενός την καταλληλότητα/ επάρκεια των επιλεγμένων ελεγκτών για την εκπόνηση των αυτοψιών και αφετέρου την επιθυμία της αναθέτουσας (αλλά και του αναδόχου) να υπάρξουν πολλαπλασιαστικά οφέλη και για τους ίδιους τους ελεγκτές (δηλ. η γνώση/εμπειρία που αποκομίσουν να τους είναι χρήσιμη και στο αντικείμενο των σπουδών/εργασίας τους). Σε κάθε περιοχή συστάθηκαν 2 με 3 τοπικές ομάδες, των 2-3 μελών έκαστη. Για κάθε ομάδα ορίστηκε και ένα μέλος-συνεργάτης με αναπηρία (π.χ. σε συνεργασία με την Περιφερειακή Ομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία στην περιοχή).

Στη συνέχεια, ο Ανάδοχος διοργάνωσε σε διάφορες φάσεις εκπαιδευτικές δράσεις που απευθύνθηκε στα μέλη των τοπικών ομάδων, ώστε να καθοδηγήσει τα μέλη τους για τη διεξαγωγή των αυτοψιών προσβασιμότητας σε επιλεγμένα σημεία πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Στόχος των εκπαιδύσεων ήταν η γνωριμία με τους ελεγκτές, η εισαγωγή τους σε έννοιες προσβασιμότητας, και η εξοικείωσή τους με τη μεθοδολογία και τα εργαλεία που παράχθηκαν στο πλαίσιο του έργου για τη διεξαγωγή των εν λόγω αυτοψιών και τη συλλογή πληροφοριών και δεδομένων προσβασιμότητας. Η εκπαίδευση ολοκληρώθηκε σε δύο φάσεις.

Αρχικά διοργανώθηκε ένα διαδικτυακό μονοήμερο σεμινάριο για όλες της ομάδες και στη συνέχεια, διοργανώθηκαν συναντήσεις με τις επιμέρους ομάδες για εκπαίδευση στο πεδίο. Συνολικά, οι ελεγκτές εκπαιδεύτηκαν στη χρήση των εξής φύλλων ελέγχου:

• 1.1 Identification	• A. Staircases	Specialization
• 1.2 Sidewalk(s)	• B. Elevators-Lifts	• 1.i Parks/Gardens & Open sights (Monuments-- Archaeological sites)
• 1.3 Pedestrian zones- Squares	• C. Parking spaces/areas	• 1.ii Beaches/Swim areas
• 1.4 Trails & Open space paths	• D. Bus stops	• 1.iii Playgrounds
	• E. Restrooms	
	• F. Equipment - Lighting - Signage – Services - Emergency cases	

Εικόνα 1. Φόρμες ελέγχου για μονοπάτια/πεζοπορικές διαδρομές (σε δρόμους, οικοδιαδρομές, παραλίες, πάρκα/κήπους, κ.λπ.)

• 2.1 Identification	• A. Staircases	Specialization
• 2.2 Entrances	• B. Elevators-Lifts	• 2.i Churches
• 2.3 Floors (horizontal movement)	• C. Parking spaces/areas	• 2.ii Museums
	• D. Bus stops	• 2.iii Libraries
	• E. Restrooms	• 2.iv Theaters-Fairgrounds
	• F. Equipment - Lighting - Signage – Services - Emergency cases	• 2.v Food & Bar
		• 2.vi Accommodation

Εικόνα 2. Φόρμες ελέγχου για υποδομές (εκκλησίες, μουσεία, θέατρα, εστίασης, διαμονής, κ.λπ.)

Οι τοπικές ομάδες ανέλαβαν στη συνέχεια την τμηματική «απογραφή» της προσβασιμότητας της σχετικής πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς που κρίνεται κατάλληλη για προσβάσιμο τουρισμό. Σε κάθε ομάδα καθορίσθηκε η ευθύνη συγκεκριμένου τομέα σε κάθε περιοχή/περιφερειακή ενότητα, ώστε να ολοκληρώσουν τις επί τόπου αυτοψίες ακολουθώντας συγκεκριμένη τεχνική σάρωσης σε συγκεκριμένη λίστα δημόσιων και ιδιωτικών υποδομών (μουσεία, χώρους φεστιβάλ/γιορτών, παραλίες, οικοδιαδρομές, κ.λπ.). Επίσης, στις ομάδες δόθηκε η οδηγία κατά την επίσκεψή τους στις περιοχές όπου βρίσκονται τα προεπιλεγμένα σημεία, να εξετάζουν και ιδιωτικές επιχειρήσεις εστίασης, διαμονής και εμπορίου που τηρούν τις εξής προϋποθέσεις: (α) βρίσκονται κοντά και «εξυπηρετούν» τα σημεία που ελέγχονται, (β) παρουσιάζουν εμφανή στοιχεία προσβασιμότητας, και (γ) οι εκπρόσωποί τους ενδιαφέρονται/αποδέχονται να γίνει αυτοψία στους χώρους τους και να συμπεριληφθούν στα μέσα προβολής της Πράξης (portal, έντυπος οδηγός, κ.λπ.).

Για τις ανάγκες του συντονισμού, δημιουργήθηκαν: (α) μια φόρμα στοιχείων επικοινωνίας των ελεγκτών, (β) ένα δελτίο απασχόλησης σε EXCEL (timesheet), στο οποίο οι ελεγκτές κατέγραφαν την απασχόλησή τους, τα σημεία που ελέγχουν, τα έξοδά τους (εισιτήρια, μετακίνησης, κ.λπ.), και (γ) ένα έντυπο κάλυψης δαπανών (μετακίνησης, εισόδου, λοιπά έξοδα). Επιπλέον, για κάθε τοπική ομάδα (2-3 μελών), ορίσθηκε ένα μέλος ως επικεφαλής/υπεύθυνος επικοινωνίας και υποβολής των αναφορών και ορίσθηκε ένα άτομο ως υπεύθυνο για την επίβλεψη όλων των τοπικών ομάδων, και τη συλλογή των δεδομένων και των εντύπων προς καταχώρηση.

Τέλος, για τις ανάγκες της διεξαγωγής: (Α) Δημιουργήθηκε ένα *Ενημερωτικό Σημείωμα*, το οποίο τα μέλη είχαν στη διάθεσή τους για να το διαθέτουν σε κάθε ενδιαφερόμενο ο οποίος επιθυμούσε να ενημερωθεί για τις αυτοψίες ώστε για παράδειγμα να δώσει τη συγκατάθεσή του να εκπονηθεί ο έλεγχος στις υποδομές

του. (B) Τα μέλη εξοπλίστηκαν με χάρτες και ειδικά όργανα για τις μετρήσεις: tablets για χρήση excel, google maps και λήψη geo-located φωτογραφιών, μετροταινίες, κλινόμετρα, αποστασιόμετρα, κ.λπ.

Τα πρωτογενή δεδομένα των αυτοψιών καταχωρούνται στη βάση δεδομένων της νέας Τουριστικής Πύλης IN-HERITAGE (βλ. Παραδοτέο Π5.3.3-1 της Σύμβασης), όπου προβλέπεται μια διαδικασία ελέγχου εγκυρότητας και πληρότητας στοιχείων, από εκπαιδευμένο διαχειριστή ο οποίος διατρέχει τα δεδομένα και θα επικυρώνει ότι δεν παρουσιάζουν κενά ή/και αποκλίσεις εκτός των προδιαγραφών της προβλεπόμενης διαδικασίας, και ότι είναι σε θέση να δημοσιευθούν επίσημα προς χρήση από το κοινό.

Σημείωση: Στα παραρτήματα του παρόντος περιλαμβάνονται οι κατάλογοι των σημείων ενδιαφέροντος (χώροι, διαδρομές, κ.λπ.) για την Κρήτη και την Κύπρο και τα σχετικά δεδομένα των αυτοψιών (φωτογραφίες και φύλλα ελέγχου).